

Aneta Jakubowska, Aneta Kalbarczyk



Gotowość szkolna – studium diagnozy gotowości uczniów w Zespole Niepublicznych Placówek Oświatowych Specjalnych w Radomiu

Jeśli przyjąć za Wincentym Okoniem, że *dojrzałość szkolna to inaczej gotowość szkolna, to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju umysłowego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego, jaki umożliwia mu udział w życiu szkolnym i opanowanie treści programowych klasy I, to na pełną dojrzałość szkolną składają się:*

- dojrzałość fizyczna,
- dojrzałość umysłowa,
- dojrzałość emocjonalno-społeczna.

Jednak w przypadku dzieci niepełnosprawnych, z uwagi na ich obniżony poziom funkcjonowania, który może być wynikiem defektu któregoś z organów, całego układu bądź wolniejszego tempa rozwoju jednej ze sfer, cały etap przygotowania do podjęcia nauki w szkole podstawowej nie będzie polegał na powszechnie rozumianej gotowości szkolnej, gdyż część dzieci o sprzężonych niepełnosprawnościach nie będzie w stanie jej osiągnąć mimo odroczenia obowiązku szkolnego. U większości dzieci niepełnosprawnych występują zaburzenia we wszystkich sferach dojrzałości. Mają one ograniczoną sprawność ruchową, zaburzoną sprawność manualną, grafomotoryczną czy koordynację wzrokowo-ruchową. Charakteryzują się nieprawidłowym funkcjonowaniem organów zmysłu. W związku z tym mają olbrzymie problemy z opanowaniem nauki pisania, rysowania czy wycinania. Cechą uczniów niepełnosprawnych umysłowo jest więc istotne ograniczenie bądź brak umiejętności swobodnego i zrozumiałego dla otoczenia komunikowania się, wyrażania swoich potrzeb, pytań, sądów, nie rozwijają się u nich procesy myślo-

we nawet na poziomie myślenia konkretno-obrazowego. Powoduje to ograniczenie w doświadczaniu potrzebnym do aktywności poznawczej i rozwoju pojęć. Jednym z elementów niepełnosprawności umysłowej jest brak samodzielności w działaniach związanych z dojrzałością umysłową, społeczną, fizyczną czy emocjonalną. Często siła reakcji emocjonalnych nie jest adekwatna do wywołującego ją bodźca. Stany lękowe, napięcia wywołują u dzieci niepełnosprawnych niestabilność emocjonalną, co zaburza ich kontakty z rówieśnikami.

W działającym od 2011 roku **Zespole Niepublicznych Placówek Oświatowych Specjalnych w Radomiu**¹ znajduje się 25 dzieci, głównie z dysfunkcjami ośrodkowego układu nerwowego (MPD) i innymi niepełnosprawnościami sprzężonymi. Edukacja odbywa się na poziomie przedszkola, szkoły podstawowej i gimnazjum. W swojej działalności szkoła kieruje się zasadą zintegrowanego usprawniania. Podczas wszystkich zajęć usprawniane są równolegle wszystkie uszkodzone funkcje: poznawcza, ruchowa, komunikacyjna i społeczna. Zajęcia odbywają się w małych czteroosobowych grupach i są prowadzone z zastosowaniem różnorodnych metod sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi dzieci ze sprzężonymi niepełnosprawnościami. Praca koncentruje się wokół podstawowych sfer rozwojowych:

- samoobsługi,
- komunikacji i języka,
- motoryki małej i dużej,
- rozwoju społecznego,
- rozwoju poznawczego.

¹ www.budujemyprzystan.org
www.facebook.com/BudujemyPrzystan



Placówka zapewnia zajęcia edukacyjne grupowe oraz zajęcia rewalidacyjne (indywidualne i grupowe). Wszystkie zajęcia prowadzone są metodami dobranymi do indywidualnych potrzeb i możliwości naszych uczniów, m.in.: ośrodków pracy, ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne, dobrego startu Marty Bogdanowicz, aktywności

Marianny i Christophera Knillów, systemu MAKATON i PIC (piktogramy).

Poza obowiązkowymi zajęciami edukacyjnymi i rewalidacyjnymi dzieci mogą korzystać z dodatkowych zajęć z dogoterapii, hipoterapii oraz zajęć na basenie.



Zespół Niepublicznych Placówek Oświatowych Specjalnych prowadzi również:

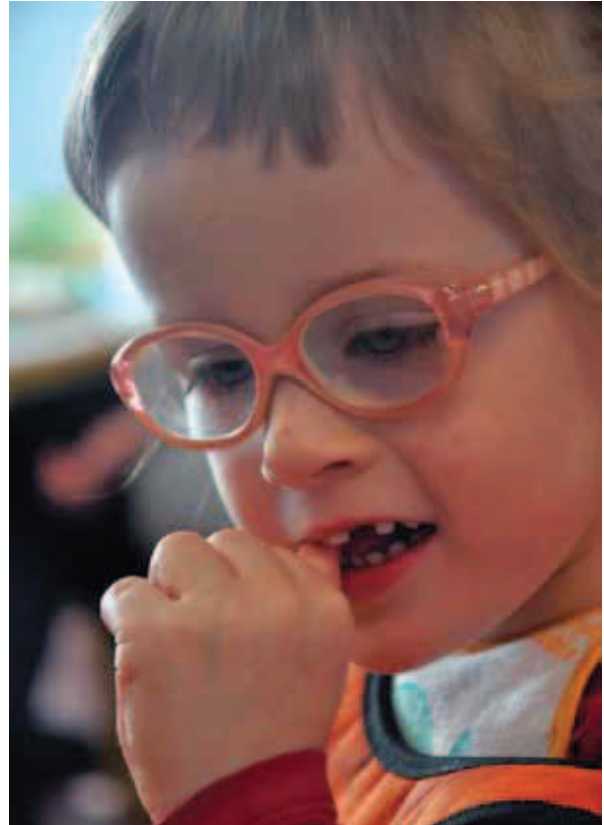
- zajęcia opiekuńczo-wychowawcze w świetlicy szkolnej,
- zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów (sportowe, muzyczne, teatralne),
- wsparcie dla rodziców poprzez spotkania, zajęcia otwarte, konsultacje, warsztaty, pomoc indywidualną w sytuacjach kryzysowych.

Do ZNPOS uczęszczają uczniowie z normą intelektualną i upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym, a także z dysfunkcjami w zakresie narządu ruchu, którzy posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Widzimy, jak duże problemy w poruszaniu się mają nasi podopieczni, jak wiele pracy i trudu muszą włożyć w wykonanie prostego gestu, wypowiedzenie głoski, sylaby czy całego wyrazu. Zabawa nie sprawia pełnej radości, gdyż często okupiona jest dużym wysiłkiem i ciężką pracą. Dzieci nie są w stanie same zadbać o swoje potrzeby żywieniowe czy fizjologiczne.

Każdego dnia celem naszej pracy jest dążenie do uzyskania przez uczniów jak największego stopnia niezależności i samodzielności. Duży nacisk kładziemy na zajęcia rewalidacyjne, które umożliwiają naszym podopiecznym wszechstronny rozwój. W ich ramach uczniowie biorą udział w:

- terapii ruchowej,
- logopedycznej,
- komunikacji alternatywnej i wspomagającej,
- terapii widzenia, terapii zajęciowej, psychologicznej,
- muzykoterapii,
- arteterapii.

Wychodząc naprzeciw potrzebom naszych dzieci i chcąc jak najpełniej przygotować je do podjęcia nauki w szkole, realizujemy progra-



my wychowania przedszkolnego oraz programy szkolne dostosowane do indywidualnych potrzeb naszych uczniów. Tworzymy je w oparciu o wielospecjalistyczną diagnozę funkcjonowania ucznia.

Aby podjąć efektywne działania terapeutyczne i edukacyjne, konieczne jest przeprowadzenie diagnozy rozwojowej uczniów, tak by móc określić poziom ich rozwoju we wszystkich sferach funkcjonowania. Dlatego też, zgodnie z obowiązującym prawem, w Zespole Niepublicznych Placówek Oświatowych Specjalnych w Radomiu obowiązuje procedura diagnozowania gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej.

/// Głównym celem opracowanej procedury jest określenie aktualnego poziomu rozwoju dziecka, prognozowanie jego tendencji rozwojowej w celu optymalizacji procesu edukacyjno-terapeutycznego oraz podjęcie działań wspierających jego rozwój.

Ponadto służy ona zgromadzeniu informacji, które mogą pomóc rodzicom w poznaniu stanu

gotowości swojego dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej, a nauczycielowi w opracowywaniu indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego.

Badaniem diagnostycznym są objęte dzieci 5- i 6-letnie, uczęszczające do oddziału przedszkolnego, a do przeprowadzenia diagnozy zobowiązani są wychowawcy grup przedszkolnych. Określone są również terminy badania diagnostycznego:

1. **Diagnoza wstępna** powinna być przeprowadzona we wrześniu. Zadaniem nauczyciela jest obserwacja dziecka, sprecyzowanie jego potrzeb i możliwości rozwojowych, by móc określić kierunki pracy z dzieckiem i dobrać odpowiednie metody i formy pracy.
2. **Diagnoza śródroczna** przeprowadzana do końca stycznia. Polega ona na dokonaniu porównania z badaniem wstępnym. Nauczyciel monitoruje przyjęte kierunki pracy z dzieckiem i ocenia dotychczasowe wyniki, istotne dla dalszej pracy z dzieckiem.
3. **Diagnoza końcowa**, którą należy przeprowadzić do 20 kwietnia. Jest to analiza umiejętności dziecka nabytych w roku szkolnym i określenie stopnia jego gotowości do podjęcia nauki w szkole podstawowej.

W Zespole Niepublicznych Placówek Oświatowych Specjalnych w Radomiu gotowość szkolną dla dzieci, które mają określony w orzeczeniu stopień upośledzenia umysłowego, diagnozuje się, bazując na indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym, a dla dzieci niemających określonego stopnia upośledzenia umysłowego wykorzystuje się arkusz diagnozy przedszkolnej. Po analizie uzyskanych wyników nauczyciele zobowiązani są do wypełnienia karty „Informacja o gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej”. Informację tę wydaje się rodzicom bądź prawnym opiekunom dziecka w terminie do końca kwietnia roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, w którym dziecko może rozpocząć naukę w szkole podstawowej.

Niezwykłe pomocne w przygotowaniu dziecka do podjęcia nauki w szkole, poza różnymi formami terapii, jest stworzenie wokół dziecka takiej atmosfery, w której będzie się ono czuło

dobrze i bezpiecznie, gdzie doświadczy sukcesu i zyska poczucie, że mimo swej inności jest wyjątkowe i może wiele osiągnąć.

Wszystko to może pomóc dziecku budować wiarę we własne siły, podnosić poczucie jego własnej wartości.

Aby proces przygotowania dziecka usprawnić i pogłębić, od września 2013 roku organizujemy wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Z zajęć będą mogły korzystać dzieci od 0 do 8 roku życia. Działania w ramach WWRD mają na celu stymulowanie funkcji odpowiedzialnych za rozwój psychomotoryczny i komunikację małego dziecka niepełnosprawnego od chwili wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia przez dziecko nauki w szkole, a także pomoc i wsparcie udzielane rodzicom i rodzinie w nabywaniu przez nich umiejętności postępowania z dzieckiem niepełnosprawnym.

Ponadto w najbliższym czasie w naszej placówce zostanie utworzona i oddana do użytku sala doświadczania świata oraz sala do integracji sensorycznej, które jeszcze bardziej przyczynią się do usprawniania naszych uczniów.

Utworzenie przy placówce od stycznia 2014 Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej umożliwi objęcie naszych dzieci konsultacjami lekarskimi, dodatkowymi zajęciami rehabilitacyjnymi oraz szeroko rozumianą terapią.

Wszystkie opisane działania oparte są na ścisłej współpracy z domem rodzinnym ucznia. Chcąc skrócić rodzicom drogę do poszukiwań najwłaściwszych metod pracy z dzieckiem, wydajemy Biuletyn Informacyjny, który m.in. wyjaśnia, czym jest niepełnosprawność dziecka, charakteryzuje schorzenia i deficyty, z jakimi rodzą się dzieci, wskazuje odpowiednich lekarzy specjalistów i opisuje możliwości terapeutyczne, z których może korzystać konkretne dziecko.

Aneta Jakubowska jest nauczycielką oddziału zerowego w Zespole Niepublicznych Placówek Oświatowych Specjalnych w Radomiu.

Aneta Kalbarczyk jest pomocą nauczyciela w Zespole Niepublicznych Placówek Oświatowych Specjalnych w Radomiu.